

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Έφηβοι στην πρίζα

Το παρακάτω κείμενο (διασκευή) υπογράφεται από τον Άθω Δημουλά. Δημοσιεύτηκε στο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "Κ" της ηλεκτρονικής εφημερίδας Η Καθημερινή στις 28.01.2019.

Πριν από περίπου δέκα με δώδεκα χρόνια, ο κόσμος άλλαξε. Ο κόσμος των κινητών τηλεφώνων, έστω. Κυκλοφόρησαν τα iPhone¹ και το σύστημα Android², η οθόνη αφής αντικατέστησε τα παραδοσιακά πλήκτρα, η σύνδεση στο ίντερνετ έγινε δεδομένη πολυτέλεια και τα social media³ εξελίχθηκαν σε ένα παγκόσμιο σπίτι. Κάπως έτσι τα 122 εκατ. τηλέφωνα που πουλήθηκαν το 2007 έφτασαν μία δεκαετία αργότερα στο 1,5 δισεκατομμύριο. Είναι τα χρόνια που τα παιδιά που γεννήθηκαν στην αυγή της νέας χιλιετίας αποκτούσαν την πρώτη τους προσωπική συσκευή. Είναι η γενιά των σημερινών εφήβων, η πρώτη γενιά που δεν έχει μήνες από έναν κόσμο χωρίς ίντερνετ, είναι τα παιδιά που έμαθαν από νωρίς πώς είναι να χτυπάει ένα κινητό τηλέφωνο στο σπίτι, που εξοικειώθηκαν από μικροί με τις οθόνες και σήμερα διαμορφώνουν την προσωπικότητά τους μέσα από τα προφίλ τους στα social media.

Την ίδια ακριβώς στιγμή που τα «έξυπνα» τηλέφωνα άρχισαν να εξαπλώνονται, άρχισε να παρατηρείται και μια σημαντική αλλαγή στη συμπεριφορά των εφήβων. Σύμφωνα, λοιπόν, με μια αμερικανική έρευνα ("Monitoring the Future"⁴) φαίνεται ότι οι σημερινοί έφηβοι βγαίνουν έξω πολύ λιγότερο, δεν επιδιώκουν τις κοινωνικές συναναστροφές, αλλά ούτε και την ανεξαρτησία τους από την πατρική οικογένεια, ενώ εμφανίζονται απρόθυμοι να εμπλακούν συναισθηματικά μεταξύ τους. Η έρευνα έδειξε, επίσης, ότι μετά το 2007 (ημερομηνία κυκλοφορίας του πρώτου iPhone) οι έφηβοι σαν να άλλαξαν ξαφνικά γνώμη και άρχισαν να απαντούν όλο και συχνότερα καταφατικά στην ερώτηση αν νιώθουν μοναξιά. Προφανώς ένιωθαν. Κι ας αντάλλασσαν όλη τη μέρα μηνύματα. Γιατί τελικά βρίσκονταν μόνοι στο δωμάτιό τους.

¹ Προϊόν της Apple, κατασκευάστριας εταιρείας συσκευών κινητής τηλεφωνίας

² Λειτουργικό σύστημα για συσκευές κινητής τηλεφωνίας

³ Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

⁴ Παρακολουθώντας το μέλλον

Σύμφωνα με μια άλλη έρευνα (“A decade of Digital Dependency”⁵), άτομα ηλικίας από 15 έως 24 ετών περνούν κατά μέσο όρο τέσσερις ώρες τη μέρα στο κινητό τους. Με άλλα λόγια, κοιτάζουν το τηλέφωνό τους κάθε οκτώ λεπτά. Αυτή η διαπίστωση δεν διαφέρει από εκείνη που είχε δημοσιοποιήσει η Apple, σύμφωνα με την οποία οι χρήστες των iPhone ξεκλειδώνουν τη συσκευή τους 80 φορές τη μέρα ή αλλιώς έξι με επτά φορές κάθε ώρα.

Για τους σημερινούς εφήβους το κινητό σπάνια κλείνει. Ή και ποτέ. Οι περισσότεροι κοιμούνται δίπλα του. Η μέρα τους τελειώνει με μια ματιά στην οθόνη και αρχίζει με τον ίδιο τρόπο. Ακόμα και όταν οι έφηβοι βρίσκονται μεταξύ τους, τα τηλέφωνα τους δεν κρύβονται στις τσέπες ή στις τσάντες τους. Στο τραπέζι της καφετέριας τα smartphones⁶ είναι ακουμπισμένα δίπλα στο ποτήρι του καθενός και πολλές φορές μάλιστα χρησιμοποιούνται, γιατί υπάρχει σε εξέλιξη μια παράλληλη συζήτηση σε κάποια εφαρμογή ανταλλαγής μηνυμάτων ή γιατί κάποιος έκανε μια ανάρτηση που απαιτεί σχολιασμό ή και απλή παρατήρηση. Ταυτόχρονα, ο φόβος τού να χάνεις τις εξελίξεις και να νιώθεις ότι αποκόπτεσαι από όσα συμβαίνουν αποτελεί ένα κοινωνικό άγχος της εποχής των social media που βασανίζει τους χρήστες του διαδικτύου ανεξαρτήτως ηλικίας, αλλά μπορεί να γίνει εξαιρετικά επώδυνο ειδικά στις πιο ευαίσθητες προσωπικότητες ή στις νεαρές ηλικίες.

Ωστόσο, παρά τις ενδείξεις για τον επιζήμιο χαρακτήρα της εμμονικής σχέσης των εφήβων με τα κινητά τους τηλέφωνα, αλλά και τα ιατρικά προβλήματα που προκαλεί η συχνή τους χρήση (ακτινοβολία, πονοκέφαλοι, ζαλάδες, δυσκολία στον ύπνο κ.ά.), το τελευταίο που χρειάζεται είναι να φτάσουμε σε σημείο δαιμονοποίησης⁷. Το καινούργιο δυσκολευόμαστε να το αποδεχτούμε. Και παραγνωρίζεται το γεγονός ότι από τα κινητά τηλέφωνα οι έφηβοι έχουν επίσης πολλά να κερδίσουν. Το ζήτημα είναι προφανώς, και ως συνήθως, να βρεθεί ισορροπία. Πώς θα περιοριστεί η ανεξέλεγκτη χρήση αυτής της πανίσχυρης συσκευής. Η ουσία, όμως, είναι ότι τα κινητά τηλέφωνα δεν έχουν για την ώρα καταστρέψει καμία γενιά. Τη διαμορφώνουν. Την έχουν αλλάξει. Όπως έχουν αλλάξει τα πάντα.

A3. Με αφετηρία τις απόψεις του συντάκτη και λαμβάνοντας υπόψη τις δικές σου εμπειρίες και γνώσεις, να γράψεις ένα άρθρο (έκτασης 200–250 λέξεων) για την ηλεκτρονική εφημερίδα της τάξης σου, όπου θα διατυπώνεις προτάσεις στους συνομηλίκους σου για τον περιορισμό της ανεξέλεγκτης χρήσης του κινητού τηλεφώνου. Πώς μπορεί, κατά τη γνώμη σου, να συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση η οικογένεια και το σχολείο;

⁵ Μια δεκαετία ψηφιακού εθισμού

⁶ «Έξυπνα» κινητά τηλέφωνα

⁷ Αποδίδω αδίκως σε έναν παράγοντα την ευθύνη για κάτι

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912 – 1991)

Το βάθος της φωνής

Στην ποιητική συλλογή «Το βάθος του κόσμου» (εκδ. Ματαράγκας, 1961), ο Βρεττάκος πειραματίζεται σε μια νέα ποιητική φόρμα που στηρίζεται στη λεγόμενη οπτική ποίηση, η οποία δημιουργείται για να «βλέπεται» και όχι μόνο για να διαβάζεται, ώστε να μετατρέπει το γλωσσικό μήνυμα σε οπτικό.

Κλείσε μου μια φωνή σ' ένα φάκελο
να την έχω μαζί μου –

Η φωνή σου

είναι ένα δέντρο από τίμιο ξύλο.

Δεν την άκουσα χτες ούτε σήμερα κι' είναι
γλυκύτερη ακόμη κι απ' τη φλόγα που άνθιζε
του τζακιού μας το κούτσουρο το χειμώνα.

Ξημερώνει η φωνή σου.

Ανάβει

το φάρο στη θάλασσα, τον έσπερο πάνω
στον ουρανό.

Αύριο είναι

Κυριακή και δεν ξέρω πώς να κάμω γιατί είναι
τα καλά μου η φωνή σου.

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο ποίημα που διάβασες, το ποιητικό υποκείμενο εκφράζεται με τρόπο που προκαλεί συγκίνηση σε μια εποχή που δεν υπήρχαν κινητά τηλέφωνα. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σου, το (συν)αίσθημα που πυροδότησε τη συγγραφή του έργου; Σε ποιον βαθμό μπορεί ένας έφηβος της εποχής σου να καλύψει την ανάγκη για ανθρώπινη επαφή, όπως αυτή εκφράζεται στο ποίημα, μέσα από μια συσκευή κινητού τηλεφώνου;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι το πρόσωπο για το οποίο γράφτηκε το ποίημα. Απαντώντας στον δημιουργό του, να γράψεις ένα γράμμα για τα συναισθήματα που βίωσες από την ανάγνωσή του.

